

УДК [005.92:004.63]:340(477)

Сергій Антоненко

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТ У ФОНДАХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ

У статті йдеться про правові, організаційні та технологічні засади створення, зберігання та доступу до електронних документів у фондах нормативно-правової інформації парламенту України.

Ключові слова: електронний документ, веб-сайт, бази даних, нормативно-правова інформація, концепція правової інформатизації, єдина державна система правової інформації, електронний парламент.

Кожний громадянин України має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів.

Розвиток інформаційного суспільства, орієнтованого на інтереси людей, відкритого для всіх, в якому кожний міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб повністю реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку, є одним із головних пріоритетів України, закріплених у рішеннях Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства (2000), Женевського (2003) та Туніського (2005) всесвітніх самітів із питань інформаційного суспільства, до яких вона приєдналася, у законах Верховної Ради України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ¹, «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР², «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР³, «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-ІV⁴, «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 р. № 852-ІV⁵, «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 09.01.2007 р. № 537-V⁶, в указах Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31.07.2000 р. № 928/2000⁷, «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади» від 01.08.2002 р. № 683/2002⁸, у постановах Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 04.01.2002 р. № 3⁹, «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» від 24.02.2003 р. № 208¹⁰, у розпорядженні Кабінету Міністрів

України «Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»» від 15.08.2007 р. № 653-р¹¹, у спільному наказі Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Про Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» від 25.11.2002 р. № 327/225, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29.12.2002 р. за № 1022/7310¹², у «Концепції розвитку електронного урядування в Україні»¹³, проекті «Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні»¹⁴, постанові Верховної Ради України «Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012–2017 роки» від 05.07.2012 р. № 5096-VI¹⁵.

Одним із пріоритетних напрямів державної політики в сфері інформатизації, задоволення конституційних прав громадян на інформацію, побудови відкритого демократичного суспільства, розвитку підприємництва є розвиток національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет, забезпечення широкого доступу до цієї мережі громадян та юридичних осіб усіх форм власності в Україні, належне представлення в ній національних інформаційних ресурсів.

З метою задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави з доступу до нормативно-правової інформації органи державної влади та органи місцевого і регіонального самоврядування створюють інформаційні служби, системи, мережі, бази і банки даних, сукупність яких повинна складати єдину державну систему правової інформації.

Метою статті є дослідження питань із правових, організаційних та технологічних засад створення, зберігання та доступу до документів в електронних фондах нормативно-правової ін-

© Сергій Антоненко, 2012

формації парламенту України для подальшого удосконалення механізмів правового регулювання інформаційних відносин у суспільстві, зокрема побудови єдиної державної системи правової інформації, в якій електронні фонди нормативно-правової інформації парламенту, президента, уряду, міністерств, центральних та інших органів влади поєднані між собою єдиними технологіями та стандартами їхнього застосування для ведення, представлення, опрацювання, зберігання, актуалізації та оприлюднення нормативно-правової інформації на офіційних веб-сайтах органів влади, впровадження та використання електронного цифрового підпису для надання юридичної сили електронним документам.

У 1990 р. технічні засоби оброблення інформації Верховної Ради Української РСР склалися з понад 200 друкарських машинок і малопотужної копіювальної техніки. Комп'ютеризованого інформаційно-аналітичного опрацювання даних не існувало. Інформація зберігалася лише на паперових носіях. Фонди і потоки інформації, потрібні для належного інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчого процесу, були мізерними. Під час опрацювання, обговорення та внесення змін у законодавство кожний законопроект повністю передруковувався в середньому дев'ять разів, стенограми засідань надавались із затримками, оскільки багато часу витрачалося стенографістами на їхнє опрацювання. Технологічний цикл проходження законопроекту від дати його реєстрації до оприлюднення прийнятого закону (дати публікації) у «Відомостях Верховної Ради України» становив у середньому понад 90 днів.

Спільними зусиллями фахівців підрозділів Верховної Ради України, Національної академії наук, Академії правових наук, Дослідницької служби Конгресу США, інших учасників проекту, починаючи з 1990 р. створена і розвивається комплексна, багатofункціональна комп'ютеризована система інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої, правозастосовної та правоосвітньої діяльності, послугами якої щоденно користуються десятки тисяч державних і недержавних структур, юридичних та фізичних осіб як в Україні, так і за її межами¹⁶.

Створення електронних фондів нормативно-правової інформації та забезпечення вільного доступу до них у парламенті відбувалося за «Концепцією правової інформатизації України», розробленою робочою групою при парламенті України в 1995 р. на виконання постанови Президії Верховної Ради України від

26.12.1994 р. № 308/94-ПВ «Про організацію роботи по формуванню єдиної системи правової інформації в Україні»¹⁷. Ця концепція містила визначення термінів «правові документи», «правова інформація», «нормативний акт», «нормативний припис», «період чинності нормативного припису», «період чинності нормативного акта», «редакції нормативного акта» та інших. У ній було зроблено детальний аналіз джерел правової інформації, властивостей та ознак правових документів, співвідношень їх між собою, сформовані основні вимоги до єдиної системи правової інформації в Україні (ДСПІ).

Концепція передбачала розроблення нормативних документів із функціонування ДСПІ в Україні з визначенням:

- обов'язків органів державної влади різних рівнів та самоврядування стосовно ведення реєстрів нормативних документів, що ними приймаються, підтримання їх в актуальному стані, перенесення текстів на магнітні носії для формування еталонних баз даних ДСПІ;

- прав органів державної влади різних рівнів та місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб на використання ресурсів ДСПІ;

- уніфікованої структури правових документів різних видів (законів, постанов, наказів тощо), способів відображення структурних частин тощо;

- вимог до формулювання тексту про зміни до нормативних документів, які б забезпечували чіткість і технологічність їхнього внесення;

- обов'язків і прав організацій, відповідальних за формування галузевих еталонних правових баз даних та загальнодержавної правової бази даних.

Передбачалося створення розподіленого банку правових документів (РБПД) – сукупності баз даних правових документів органів, які є джерелами правової інформації, об'єднаних каналами зв'язку та апаратурою передавання даних. Зазначалося, що ступінь «розподіленості» цього банку даних залежить від багатьох факторів, серед яких найважливішими для органів, які видають нормативні акти, є рівень кадрового, технічного та фінансового забезпечення процесів інформатизації. У зв'язку з тим, що на момент створення концепції ще не всі державні структури були готові формувати власні бази даних правових документів, забезпечувати їх повноту, актуальність та достовірність, передбачалося, що формування РБПД матиме поступовий характер впровадження.

Першим кроком до створення РБПД вважалося централізоване формування парламентом загальнодержавної бази правових документів вищих

органів влади, документів міністерств та відомств, що реєструються в Міністерстві юстиції України, з доступом до цієї бази даних усіх абонентів. На цьому етапі налагоджувалася взаємодія між джерелами правової інформації, створювався загальнодержавний класифікатор, погоджувався зміст довідників, формати текстових файлів тощо.

Подальшими кроками до РБПД була визначена поступова децентралізація формування ДСПП через створення баз правових документів органів державної влади з їхньою одночасною інтеграцією засобами глобальних комп'ютерних мереж. На підтвердження доцільності цього підходу до створення його, слід зазначити, що на момент прийняття Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» близько 60 відсотків міністерств потребувало доступу до міжнародної інформаційної мережі Інтернет з метою одержання оперативної інформації, і лише 27 відсотків міністерств та відомств мали вихід до неї, до того ж обмежений. Концепція правової інформатизації України продемонструвала свою дієздатність упродовж майже 15 років, більшість положень, покладених в її основу, є діючими й понині. За положеннями цієї концепції побудована й ефективно функціонує система правової інформації парламенту України.

Формування та підтримка в актуальному стані з щоденним оновленням баз даних нормативно-правової інформації відбувається спільними зусиллями відділу баз даних нормативно-правової інформації Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України та відділу системної інформатизації законотворчої діяльності Науково-дослідного центру правової інформатики Національної академії правових наук України в межах виконання науково-дослідних робіт: «Дослідження, розроблення і розвиток комп'ютеризованих систем інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої, нормотворчої, правозастосовної, правоохоронної, судочинної та правоосвітньої діяльності» (термін виконання 2001–2010 рр., науковий керівник М. Я. Швець)¹⁸, «Розроблення інформаційно-аналітичних підсистем електронного парламенту України» (термін виконання 2011–2015 рр., науковий керівник С. А. Антоненко) та на основі спільних планів робіт Науково-дослідного центру правової інформатики Національної академії правових наук України з Управлінням комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України, затверджених керівництвом Апарату Верховної Ради України та Національної академії правових наук України.

Система баз даних нормативно-правової інформації парламенту України (СБДНП) нині містить:

БД «Законодавство України» – закони, постанови Верховної Ради України, кодекси України; укази і розпорядження Президента України; декрети, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України; документи міністерств та відомств, зареєстровані в Міністерстві юстиції України; документи Міністерства фінансів, Національного банку, Державної податкової адміністрації, Державного казначейства України, Державної митної служби; документи Конституційного Суду, Верховного Суду, Вищого господарського суду; міжнародні документи (угоди, конвенції, декларації та ін.); документи, що роз'яснюють застосування нормативних актів; типові форми юридичних документів та бухгалтерської звітності, календар бухгалтера; курси валют, індекси інфляції, нормативно-довідкові таблиці, консультаційні матеріали; довідник установ та посадових осіб (усього понад 414 000 документів із можливістю перегляду всіх попередніх редакцій);

БД «Термінологія законодавства України» – тлумачний словник, понад 51000 термінів, що використовуються в нормативно-правових актах;

БД «Законопроекти» – тексти понад 35 300 законопроектів, зареєстрованих у Верховній Раді України, з їхньою повною історією від подання депутатами до підписання Президентом України;

БД «Міжнародні документи» – понад 11 700 міжнародних договорів, актів, декларацій, домовленостей, заяв, звернень, кодексів, комюніке, конвенцій, меморандумів, пактів, програм, резолюцій, рішень, статутів, тарифів, угод, хартій та інших документів, що стосуються відносин України з іноземними країнами та міжнародними організаціями;

БД «Судова практика» – понад 41 500 документів Верховного Суду України, Вищого арбітражного суду України, Вищого господарського суду України, Конституційного Суду України, спеціалізованих та загальних судів України, Європейського суду з прав людини;

БД «Київ» – понад 26 600 документів Київської міської ради, Київської міської державної адміністрації, Київського міського голови, головних управлінь КМДА;

БД «Крим» – понад 25 900 документів АРК: Верховна Рада, Рада Міністрів, міністерства та відомства, Державна податкова адміністрація, Кримська регіональна митниця тощо.

Склад бази даних «Законодавство України», представленої на веб-порталі парламенту www.rada.gov.ua, відображено на рис. 1.

Склад бази даних «Законодавство України»

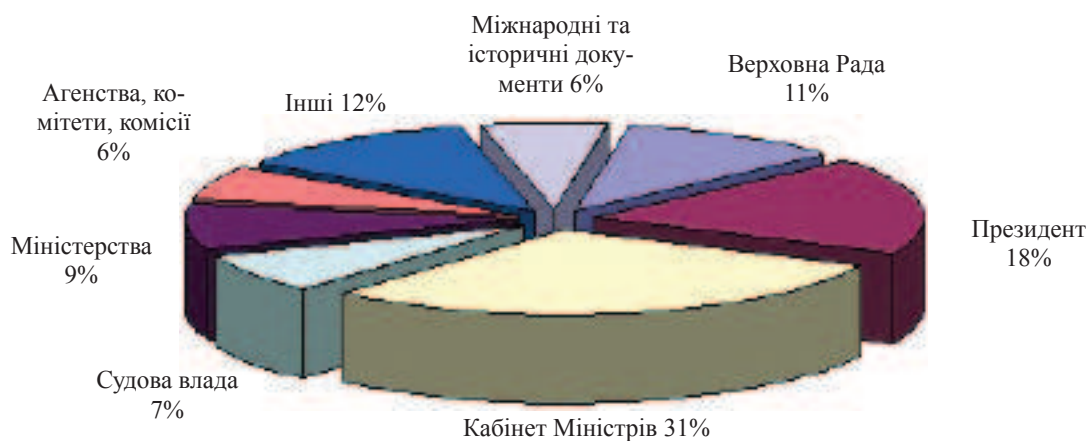

Рис. 1.

Електронні тексти документів вводяться та зберігаються в СБДНП відповідно до «Положення про технологічну базу даних нормативно-правової інформації»¹⁹.

Для документів, наявних у СБДНП, нині розрізняється 33 типів подій, див. табл. 1.

Таблиця 1

Типи подій для документів СБДНП

Код	Назва події	Код	Назва події
0	Редакція	19	Тлумачення
1	Набрання чинності	20	Введення в дію
2	Зупинення дії	21	Набрання чинності для України міжнародного договору
3	Втрата чинності	22	Підписання
4	Прийняття	23	Скасування
5	Відновлення дії	24	Відкликання
6	Нова редакція	25	Визнання конституційними окремих положень
7	Подання на ратифікацію	26	Визнання неконституційними окремих положень
8	Ратифікація	27	Визнано конституційним
9	Затвердження	28	Визнано неконституційним
10	Приєднання	30	Набрання чинності окремими положеннями
11	Пролонгація	31	Державну реєстрацію скасовано
12	Денонсація	32	Визнано недійсним
13	Не вступив у дію	33	Прийняття Україною
15	Припинення дії	34	Подано на денонсацію
16	Не набрав чинності		
17	Державна реєстрація		
18	Схвалення		

Схему функціонування СБДНП відображено на рис. 2.

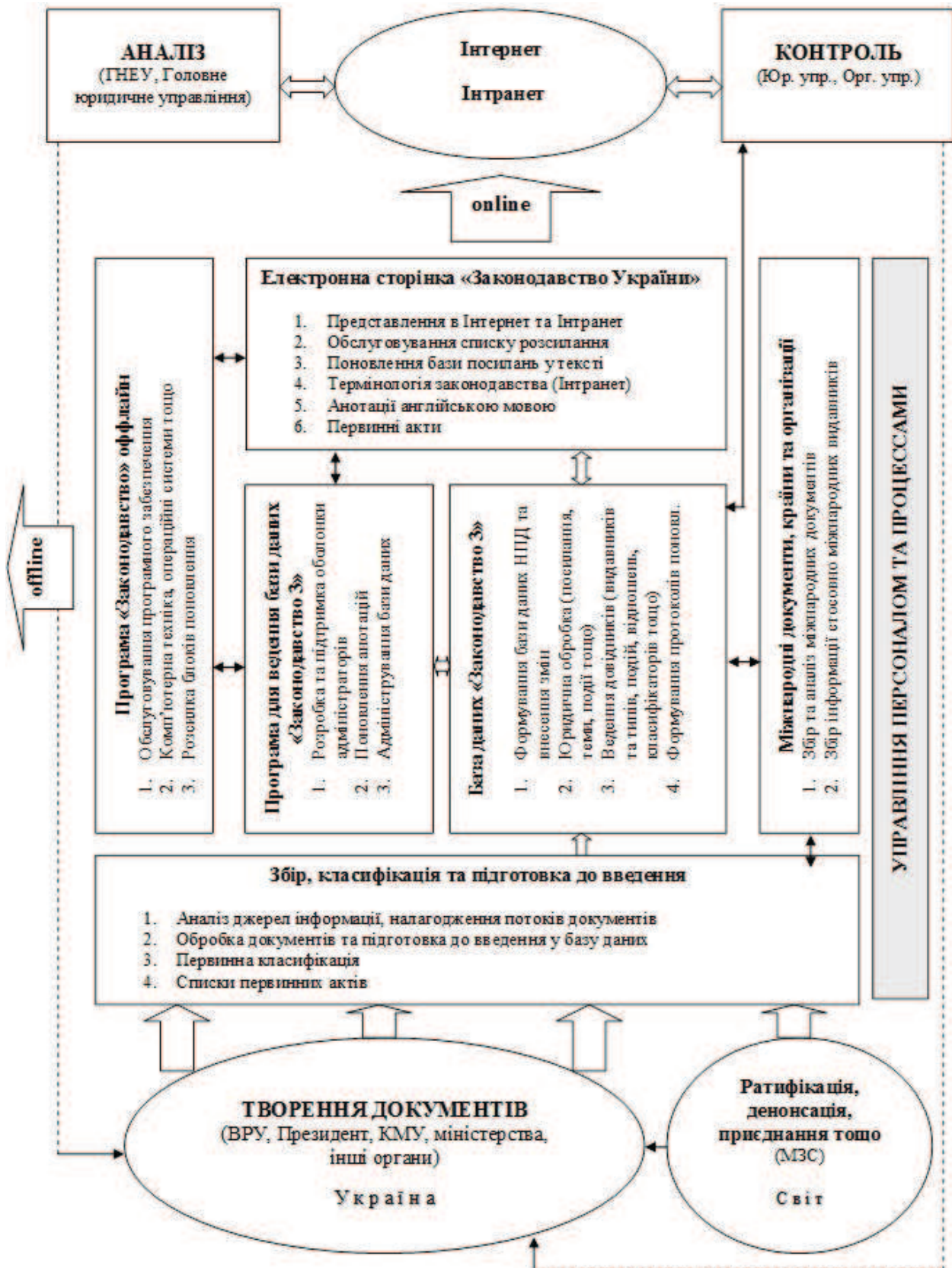

Рис. 2. Схема функціонування СБДНП.

Кількісні показники технологічних операцій щодо введених документів, внесених юридичних змін та втрати чинності у СБДНПІ відображено у табл. 2–4.

Динаміку встановлення та введення зв'язків між документами в СБДНПІ подано в табл. 5–6, окремо для кожного з типів за роками²⁰.

Інформацію щодо розподілу термінів між документами у БД «Законодавство України» подано у табл. 7.

Таблиця 2

Технологічні операції з документами БД «Законодавство України»

Виконані операції	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Введено документів Верховна Рада України	837	833	549	1049	824	924	784	711	749	981	955	1165
Кабінет Міністрів України	5412	2540	3485	2968	2815	2009	2667	2974	3015	3180	3524	2596
Президент України	4767	1491	1496	1810	1702	3010	1639	1600	1546	1302	2267	1369
Судова влада	354	761	669	581	1026	2072	2071	1900	731	545	153	108
Зареєстровані в Міністерстві юстиції України	966	1080	1027	1278	1742	1670	1503	1506	1310	1428	1393	1616
Міжнародні договори	1068	633	629	960	961	760	752	905	837	711	527	336
Інші	10551	10408	13328	13705	15378	17206	20172	21549	19203	22386	20786	19655
Всього	23955	17746	21183	22351	24448	27651	29588	31145	27391	30533	29605	26845
Внесено юридичних змін	6068	5148	6417	7613	7482	9586	9567	10240	9720	12230	13158	13894
Внесено втрати чинності	2452	1509	1318	1355	1793	3394	2442	2668	2228	2541	3755	4063

Таблиця 3

Технологічні операції з документами БД «Крим»

Виконані операції	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Введено документів	2185	3194	2711	2809	2021	1859	1636	1208	1160	2780	1783	1306
Внесено юридичних змін	545	657	1057	1036	948	1368	819	470	528	1005	816	826
Внесено втрати чинності	241	235	495	409	357	748	294	115	137	338	328	274

Таблиця 4

Технологічні операції з документами БД «Київ»

Виконані операції	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Введено документів	2133	1673	1092	1468	1990	3337	2538	3590	1814	2248	1681	1612
Внесено юридичних змін	598	616	676	836	1089	1202	783	1197	640	944	151	580
Внесено втрати чинності	46	53	71	70	111	165	128	210	80	193	175	198

Таблиця 5

Встановлення зв'язків між документами за типами: «змінює документ», «спричинив прийняття», «вводить у дію», «скасовує документ», «роз'яснює», «відсилає до», «зупиняє дію, накладає вето», «відновлює дію, знімає вето», «звільнення з посади», «затверджує»

Період	Кількість встановлених зв'язків за типом									
	«змінює документ»	«спричинив прийняття»	«вводить у дію»	«скасовує документ»	«роз'яснює»	«відсилає до»	«зупиняє дію, накладає вето»	«відновлює дію, знімає вето»	«звільнення з посади»	«затверджує»
1991–1999	20859	3401	1156	9285	311	46056	213	83	72	236
2000	5639	651	231	2569	11	27369	51	20	21	22
2001	5304	314	183	1759	20	33893	20	7	8	26
2002	4709	340	176	1820	13	38424	19	23	23	61
2003	5496	734	226	1774	17	43091	37	15	15	48
2004	4471	458	281	1996	26	57282	80	23	23	54
2005	4720	860	291	1856	39	62506	55	21	24	43
2006	6156	802	381	1564	61	73551	42	39	41	77
2007	5768	871	304	1698	96	75919	107	33	32	265
2008	5136	782	162	1292	171	67854	61	29	29	301
2009	3866	513	107	975	105	80485	55	15	15	418
початок 2010	390	26	29	90	12	22170	7	0	2	92
Всього	72514	9752	3527	26678	882	628600	747	308	305	1643

Таблиця 6

Встановлення зв'язків між документами за типами: «пов'язаний з», «схвалює», «відкликає», «визнає (не)конституційним», «скасовує державну реєстрацію», «офіційно тлумачить», «ратифікує»

Період	Кількість встановлених зв'язків за типом							Всього
	«пов'язаний з»	«схвалює»	«відкликає»	«визнає (не)конституційним»	«скасовує державну реєстрацію»	«офіційно тлумачить»	«ратифікує»	
1991–1999	114	3	190	84	61	61	423	82608
2000	34	3	35	14	7	7	70	36754
2001	42	3	45	15	8	8	108	41763
2002	63	1	41	6	5	5	87	45816
2003	75	7	47	8	6	6	87	51689
2004	63	3	78	10	4	4	78	64934
2005	52	2	115	6	3	3	42	70638
2006	80	1	96	6	5	5	39	82946
2007	117	3	105	4	2	2	43	85369
2008	112	2	148	14	0	0	39	76132
2009	233	0	150	16	0	0	26	86979
початок 2010	180	0	14	0	1	0	0	23013
Всього	1165	28	1064	183	102	101	1042	748641

Таблиця 7

Розподіл термінів між документами у БД «Законодавство України»

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Видавники документів	102	350	406	248	442	169	363	252	336	557	809	369	896	387	364	376	43	44	111
Верховна Рада на Рада України	3	72	173	86	157	172	342	283	255	174	266	356	359	242	318	222	229	121	209
Кабінет Міністрів України	-	10	4	35	21	30	14	78	130	3	13	5	3	6	4	1	-	14	-
Президент України	-	1	-	-	2	-	-	1	-	2	1	2	7	3	56	37	12	40	17
Судова влада	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зареєстровані в Міністерстві юстиції України	-	-	138	163	348	897	700	805	1368	1220	1451	1042	2053	3249	2471	1901	1741	489	608
Міжнародні документи	23	73	39	60	66	42	251	192	232	86	76	106	217	143	370	660	396	321	56
Інші	209	36	46	58	60	133	320	408	325	228	364	498	633	2161	1088	1400	934	484	351
Всього	337	542	806	650	1096	1443	1990	2019	2646	2270	2980	2378	4168	6191	4671	4597	3355	1513	1352

Під час опрацювання та введення електронних текстів документів у СБДНПІ нині встановлено та зафіксовано у вигляді посилань близько мільйона зв'язків за визначеними типами (всьо-

го в СБДНПІ для зв'язків між документами у вигляді гіпертекстових посилань розрізняється та використовується 17 різних прямих та зворотних типів, див. табл. 8).

Таблиця 8

Типи зв'язків між документами СБДНПІ

Номер	Назва пряма	Назва зворотна
1	Змінює документ	Змінюється документом
2	Спричинив прийняття	Прийнятий на виконання
3	Вводить у дію	Вводиться у дію
4	Скасовує документ	Скасовується документом
5	Роз'яснює	Роз'яснюється
6	Відсилає до	Має відсилання з
7	Зупиняє дію, накладає вето	Зупиняється дія, накладається вето
8	Відновлює дію, знімає вето	Відновлюється дія, знімається вето
9	Звільнення з посади	Призначення на посаду
10	Затверджує	Затверджується
11	Пов'язаний з	Пов'язаний з
12	Схвалює	Схвалюється
13	Відкликає	Відкликається
14	Визнає (не)конституційним	Визнається (не)конституційним
15	Скасовує державну реєстрацію	Скасовується державна реєстрація
16	Офіційно тлумачить	Офіційно тлумачиться
17	Ратифікує	Ратифікується

Електронні тексти документів при введенні їх до СБДНПІ відносяться також до певних рубрик класифікатора галузей законодавства України, розробленого Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України.

У межах виконання НДР «Розробка української версії автоматизованої інформаційної багатомовної системи «EUROVOC» на замовлення Управління справами Апарату Верховної Ради України (термін виконання 2003–2009 рр., науковий керівник М. Я. Швець) створено відповідну автоматизовану інформаційну систему на базі EUROVOC 4.2 для подальшої можливості класифікації та пошуку документів, що вводяться до СБДНПІ²¹.

Перші кроки на шляху до створення веб-сайту парламенту України зроблено 11 лютого 1993 р. у м. Вашингтоні, коли між Президією Верховної Ради України та Дослідницькою службою Конгресу Сполучених Штатів Америки було підписано договір «Про співробітництво Президії Верховної Ради України і Дослідницької Служби Конгресу Сполучених Штатів Америки»²², в якому викладалися принципи та програма співпраці. Договір затверджувався постановами Президії Верховної Ради України № 3054-ХІІ від 15.03.1993 р.²³ та № 22/95-ПВ від 16.01.1995 р.²⁴ та схвалювався Бібліотечною комісією Конгресу Сполучених Штатів Америки.

На основі отриманої Верховною Радою України у 1994–1995 рр. за договором технічної допомоги від Конгресу США створено і почав функціонувати з червня 1997 р. офіційний веб-сайт парламенту України (перший офіційний сайт органів влади) за адресою www.rada.kiev.ua (сучасна адреса: www.rada.gov.ua).

Відкриття офіційного веб-сайту парламенту України відбулося майже на п'ять років раніше до початку процесу створення органами державної влади та органами місцевого самоврядування офіційних веб-сайтів відповідно до вимог указів Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» № 928/2000 від 31.07.2000 р. та «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади» № 683/2002 від 01.08.2002 р.

За розпорядженням Голови Верховної Ради України № 663 від 01.07.2003 р. контроль за належним функціонуванням та ефективним використанням автоматизованих систем інформаційно-технологічного забезпечення діяльності Верховної Ради України здійснює Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України²⁵.

З подальшим розвитком законодавчої бази обов'язковість оприлюднення проектів та прийнятих Верховною Радою України документів на своєму офіційному веб-сайті було закріплено на законодавчому рівні, зокрема в регламенті Верховної Ради України²⁶.

Розпорядженням Голови Верховної Ради № 462 від 24.05.2001 р. затверджено «Положення про Веб-сайт Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет»²⁷.

Кількість користувачів, які щоденно відвідують розділ «Законодавство України» на веб-сайті парламенту www.rada.gov.ua, постійно збільшується: з двох тис. у день (2000 р.) до 100 тис. (2010 р.), а у 2011–2012 рр. значення досягло відмітки 350 тис. у день.

Загальна кількість користувачів, які відвідали розділ «Законодавство України» на офіційному веб-сайті парламенту України, склало за показниками Google Analytics з початку 2008 р. по момент написання цієї статті понад 36 млн. 400 тис. чоловік, а кількість відкритих сторінок – понад 806 млн. 200 тис.

Інтернет-доступ до ресурсу zakon.rada.gov.ua відбувався у 2008–2012 рр. з 218 країн/регіонів. Найбільша кількість користувачів (96,58%) зверталась до ресурсу з території України, 0,36%

від усіх звернень відбувалася з території Росії, 0,13% – США, 0,13% – Німеччині, 0,07% – Великої Британії, 0,06% – Польщі, 0,05% – Норвегії, 0,05% – Франції, 0,04% – Молдови.

Користувачі зверталися до ресурсу з 13 553 міст світу. Найбільша кількість запитів (39,07%) належить користувачам із Києва, 8,20% – із Харкова, 7,30% – Львова, 5,78% – Дніпропетровська, 4,53% – Донецька, 4,46% – Одеси, 1,98% – Запоріжжя, 1,65% – Полтави, 1,55% – Херсона. Решта запитів (25,48%), належить користувачам інших міст. Ці дані лежать у межах результатів досліджень авторитетних міжнародних агентств, за якими регіональний розподіл найактивніших відвідувачів всесвітньої мережі в Україні виглядає так: лідером є Київ (35–40%), потім Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Одеса та Львів – від 10 до 6%, найменше – по 0,25 % у містах Рівне та Житомир.

Доступ до ресурсу з 2010 р. здійснюється з інтернет-планшетів, смартфонів, гібридних телефонів та інших мобільних пристроїв, які мають можливість виходу в Інтернет.

У 2010 р. Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України за участю представників НДЦПІ НАПрНУ, інших провідних науково-дослідних інститутів у галузях інформатики і права, з урахуванням передового світового досвіду та рекомендацій, викладених у «Звіті про світові електронні парламенти»²⁸, зробили детальний аналіз створених на протязі 1990–2010 рр. інформаційно-аналітичних систем парламенту та нормативних і нормативно-правових актів, що регулюють їхнє функціонування, а також визначили пріоритети розвитку на 2010–2015 рр. Результати цієї роботи доповідалися на спільних засіданнях із Державним комітетом інформатизації, Управлінням стратегії розвитку інформаційних ресурсів та технологій Кабінету Міністрів України, де набули відповідної підтримки²⁹. За результатами цієї роботи було розроблено проект постанови Верховної Ради України «Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2010–2015 роки» № 6633, зареєстрований депутатом С. О. Довгим 01.07.2010 р.³⁰, та затверджено наукову тему НДЦПІ НАПрНУ «Розроблення інформаційно-аналітичних підсистем електронного парламенту України» (термін виконання 2011–2015 рр., науковий керівник – С. А. Антоненко).

15 червня 2012 р. за участю представників НДЦПІ НАПрНУ М. Я. Швеця, І. Б. Жилияєва, С. А. Антоненка, С. В. Лихоступ на засіданні

Консультативної ради з питань інформатизації при Верховній Раді України за результатами доповіді члена цієї ради, народного депутата України С. О. Довгого «Пріоритети розбудови електронного парламенту у Верховній Раді України» схвалено та рекомендовано Верховній Раді України для затвердження проект Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012–2017 рр. (реєстр. № 6633, доопрацьований, поданий народним депутатом України С. О. Довгим). Постановою Верховної Ради України від 5 липня 2012 р. № 5096-VI цей проект затверджено.

Планом заходів щодо реалізації вказаної програми серед завдань з автоматизації формування баз даних чинного законодавства України передбачено на 2012–2016 рр: розвиток систем управління базами даних чинних законів («Законодавство України в Інтернет» та «Законодавство України в Інтранет») та розширення функціональних можливостей БД «Законодавство України»; створення технологічної бази даних нормативно-правової інформації «Законодавство-4» та «Законодавство-4 (Документообіг)» у складі баз даних – «Законодавство України», «Законодавство АР Крим», «Київське регіональне законодавство»; інтеграція БД «Законодавство України» до системи електронного документообігу і контролю виконання доручень Верховної Ради України; підвищення рівня інформаційно-аналітичного забезпечення суб'єктів законотворчого процесу.

З початку 2012 р. для користувачів Інтернет стала доступною нова версія веб-порталу Верховної Ради України, на якому нормативно-правові документи бази даних «Законодавство України» відображено графічно, завдяки впровадженню наприкінці 2011 р. розширеного формату введення документів у технологічну базу даних нормативно-правової інформації. Нова технологія значно підвищила якість представлення документів та забезпечила можливості гіперпосилань з будь-якого місця одного документа на будь-яке місце іншого.

У 2012 р. завершено підготовку проекту положення із супроводження нової версії веб-порталу Верховної Ради України.

Отже, нині офіційний веб-сайт парламенту України є першим і кращим офіційним сайтом в Україні серед органів державної влади, через який відбувається в безоплатному режимі доступ до електронних фондів нормативно-правової інформації. Разом із документами Верховної Ради України на ньому містяться також інтегровані за єдиною технологією документи

Президента, Кабінету Міністрів, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (за весь період їхньої діяльності), для яких здійснюється щоденний контроль за чинністю та змінами, реалізована система гіперпосилань, відсутні обмеження доступу до пошуку та перегляду документів при систематичній роботі³¹.

Проте для документів, що вводяться в електронному вигляді до СБДНП, ще відсутній електронний цифровий підпис, який є за законом обов'язковим реквізитом електронного документа.

За відсутності створеної єдиної державної системи нормативно-правових актів органів виконавчої влади, у вигляді розподілених та взаємопов'язаних між собою, сумісних за технологією ведення, представлення, опрацювання та зберігання інформації електронних фондів, розміщених на офіційних веб-сайтах уряду, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, інтегрованих з аналогічними системами та базами даних органів законодавчої влади³², веб-сайт парламенту України приймає на себе значну долю інформаційного навантаження від запитів користувачів по пошуку та отриманню достовірної нормативно-правової інформації.

Прийняття Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012–2017 рр. та виконання запланованих нею заходів із розроблення та затвердження нормативно-правової бази відкриє можливість вирішити більшість з наявних проблем щодо прийняття та впровадження єдиних механізмів створення, ведення та доступу до електронних ресурсів органів державної влади, стандартів обміну інформацією, застосування цифрового підпису для документів, сумісності технологій збору, ведення, зберігання та представлення інформації в інформаційно-аналітичних підсистемах різних органів державної влади та місцевого самоврядування, наявність яких призводить нині до розінтегрованості систем, дублювання інформації, помилок під час її оброблення, нераціонального використання бюджетних коштів та хронічної залежності від комерційних розробників систем.

¹ Про інформацію [Електронний ресурс]: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

² Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс]: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

³ Про Концепцію Національної програми інформатизації [Електронний ресурс]: Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

⁴ Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс]: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

⁵ Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс]: Закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

⁶ Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки [Електронний ресурс]: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> – Назва з екрана.

⁷ Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні [Електронний ресурс]: указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928/2000. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

⁸ Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади [Електронний ресурс]: указ Президента України від 01.08.2002 р. № 683/2002. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

⁹ Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 р. № 3. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹⁰ Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд» [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 208. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹¹ Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2007 р. № 653-р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹² Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади [Електронний ресурс]: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 р. № 327/225: зареєстр. в М-ві юстиції України 29.12.2002 р. за № 1022/7310. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹³ Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹⁴ Проект Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nc.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹⁵ Про затвердження Програми інформатизації законодавчого процесу у Верховній Раді України на 2012–

2017 роки [Електронний ресурс]: постанова Верховної Ради України від 05.07.2012 р. № 5096-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹⁶ Системна інформатизація законотворчої та правоохоронної діяльності / М. Швець, С. Антоненко, В. Брижко, В. Буржинський, Б. Раціборинський, В. Хахановський [та ін.]; кер. авт. кол. М. Швець; за ред. В. Дурдинця, В. Зайчука, В. Тація. – К.: Навч. книга, 2005. – 639 с.

¹⁷ Про організацію роботи по формуванню єдиної системи правової інформації в Україні [Електронний ресурс]: постанова Президії Верховної Ради України від 26.12.1994 р. №308/94-ПВ. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

¹⁸ Дослідження, розроблення і розвиток комп'ютеризованих систем інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої, нормотворчої, правозастосовної, правоохоронної, судочинної та правосвітньої діяльності: звіт про наук.-дослід роботу / М. Я. Швець, С. А. Антоненко, Б. Л. Раціборинський, С. В. Лихоступ [та ін.]. – К.: Наук.-дослід центр правової інформатики Нац. акад. правових наук України, 2010. – 962 с.

¹⁹ Антоненко С. А., Міщук С. М. Організаційно-правові засади функціонування баз даних нормативно-правової інформації Верховної Ради України // Наук. зап. Ін-ту законодавства Верховної Ради України. – 2011. – № 3. – С. 164–169.

²⁰ Антоненко С. А. Результативні показники формування системи баз даних для забезпечення законотворчої діяльності // Правова інформатика. – 2010. – № 4.

²¹ Тезаурус EUROVOC 4.2 Українська версія [Електронний ресурс]: (У складі Системи (бібліотеки) баз даних і знань у галузі держави і права): [в 3 кн.] / М. Я. Швець, О. Л. Копиленко, С. А. Антоненко, С. М. Міщук [та ін.]. – К.: НДЦПІ АПРН України, Ін-т законодавства ВР України, Упр комп'ютеризованих систем Апарату ВР України, 2007. – Кн. 1: Абетково-пермутаційне представлення – 387 с.; Кн. 2: Тематичне представлення – 174 с.; Кн. 3: Багатомовне представлення. – 177 с.

²² Про співробітництво Президії Верховної Ради України і Дослідницької Служби Конгресу Сполучених Штатів Америки [Електронний ресурс]: договір Президії Верховної Ради України і Дослідницької Служби Конгресу Сполучених Штатів Америки від 11.02.1993 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

²³ Про Договір про співробітництво Президії Верховної Ради України і Дослідницької Служби Конгресу Сполучених Штатів Америки [Електронний ресурс]: постанова Президії Верховної Ради України від 15.03.1993 р. № 3054-ХІІ – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> – Назва з екрана.

²⁴ Про Договір про співробітництво Президії Верховної Ради України і Дослідницької Служби Конгресу Сполучених Штатів Америки [Електронний ресурс]: постанова Президії Верховної Ради України від 16.01.1995 р. № 22/95-ПВ. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

²⁵ Про Перелік автоматизованих систем інформаційно-технологічного забезпечення діяльності Верховної Ради України [Електронний ресурс]: розпорядження Голови Верховної Ради України від 01.07.2003 р. № 663. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua> – Назва з екрана.

²⁶ Про Регламент Верховної Ради України [Електронний ресурс]: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

²⁷ Про затвердження Положення про Веб-сайт Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет [Електронний ресурс]: розпорядження Голови Верховної Ради України від 24.05.2001 р. № 462. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

²⁸ Світовий е-Парламент: звіт 2008 [Електронний ресурс] / Департамент ООН з економічних та соціальних питань, Міжпарламентський союз співпраці, Глобальний центр парламентських інформаційно-комунікаційних технологій; перекл. з англ. Медійної Аналітичної Групи – 173 с. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

²⁹ Антоненко С. А. Електронний парламент у контексті розбудови інформаційного суспільства в Україні //

Наук зап Ін-ту законодавства Верховної Ради України. – 2010. – № 4. – С. 151–157.

³⁰ Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2010–2015 роки [Електронний ресурс]: проект постанови Верховної Ради України від 01.07.2010 р., № 6633. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

³¹ Антоненко С. А. Електронні фонди нормативно-правової інформації Парламенту України в Інтернет (організаційно-правові аспекти) // Правова інформатика. – 2012. – № 3.

³² Антоненко С. А. До питання розроблення концепції та програми правової інформатизації України // Інформація і право. – 2012. – № 2. – С. 69; *Він же*. До питання розроблення концепції та програми правової інформатизації України // Наук зап Ін-ту законодавства Верховної Ради України. – 2012. – № 3. – С. 58–63.

В статті йдеться про правові, організаційні та технологічні основи створення, збереження та доступу до електронних документів у фондах нормативно-правової інформації парламенту України.

Ключові слова: електронний документ, веб-сайт, бази даних, нормативно-правова інформація, концепція правової інформатизації, єдина державна система правової інформації, електронний парламент

The article deals with legal, organizational and technological bases for forming, preserving and access to electronic documents in funds of normative-legal information of the Parliament of Ukraine.

Key words: electronic document, website, data base, legal and regulatory information, conception of legal informatization, unified state system of the legal information, electronic parliament.

УДК 930.25:004.775(477.41)

Галина Бойко

ЕЛЕКТРОННА МЕРЕЖА АРХІВІВ КИЇВЩИНИ

У статті проаналізовано стан впровадження інформаційних технологій в архівну галузь, підсумки роботи Першої Всеукраїнської конференції «Впровадження інформаційних технологій в архівну галузь», інформаційно-пошукову систему «ПОЛІДАР», розроблену в Державному архіві Київської області.

Ключові слова: інформаційні технології, архівні установи, конференція, Державний архів Київської області, архівна система «ПОЛІДАР».

Водночас із глобальною інформатизацією сучасного суспільства формується та набуває поширення своєрідна «електронна культура», пов'язана зі створенням, розповсюдженням та використанням електронних документів, у тому числі і копій документів, переведених в електронну форму та оцифрованих документів, які зберігають архівні установи України¹.

Оскільки наша держава взяла курс на розбудову інформаційного суспільства, Кабінет Міністрів України у 2011–2012 рр. прийняв низку нормативно-правових актів, спрямованих на перехід органів виконавчої влади на безпаперовий документообіг і запровадження системи електронної взаємодії між ними.

В архівних установах України запроваджується система електронного документообігу,

оцифровуються та переводяться в електронну форму документи. Паралельно з цим іде пошук шляхів розв'язання питань щодо зберігання, ефективного керування масивами електронних документів та ін.²

При цьому, архівні установи низового рівня (архівні відділи райдержадміністрацій та міських рад, трудові архіви), здебільшого, зовсім не мають доступу до такого комунікаційного засобу як мережа Інтернет, не мають сайтів, серверів для зберігання та управління електронними документами, тому залишаються осторонь цього процесу. З чого можна зробити висновок, що архівна галузь України потребує глибшої інформатизації.

© Галина Бойко, 2012